

MUHANDISLIK

& IQTISODIYOT

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

2026-YIL
IYUN/6-SON, I-QISM

Milliy nashrlar

OAK: <https://oak.uz/pages/4802>

05.00.00 - Texnika fanlari

08.00.00 - Iqtisodiyot fanlar

Google Scholar

OPEN ACCESS

ULRICHSWEB™
GLOBAL SERIALS DIRECTORY

Academic
Resource
Index
ResearchBib

ISSN INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
INTERNATIONAL CENTRE

CYBERLENINKA

OpenAIRE

ROAD

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

BASE

Crossref

НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ
БИБЛИОТЕКА
LIBRARY.RU

ISSN: 3060-463X

РЭУ.РФ
РОССИЙСКИЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ
ИМЕНИ Г.В. ПЛЕХАНОВА
ТАШКЕНТСКИЙ ФИЛИАЛ

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Elektron nashr, 2026-yil, iyun.

Bosh muharrir:

Zokirova Nodira Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, DSc, professor

Bosh muharrir o'rinbosari:

Shakarov Zafar G'afarovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, PhD, dotsent

Tahrir hay'ati:

Abduraxmanov Kalendar Xodjayevich, O'z FA akademigi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Sharipov Kongratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori, professor

Maxkamov Baxtiyor Shuxratovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

Turayev Bahodir Xatamovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Allayeva Gulchexra Jalgasovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Arabov Nurali Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Maxmudov Odiljon Xolmirzayevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Xamrayeva Sayyora Nasimovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bobonazarova Jamila Xolmurodovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Irmatova Aziza Baxromovna, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Bo'taboyev Mahammadjon To'ychiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Shamshiyeva Nargizaxon Nosirxuja kizi, iqtisodiyot fanlari doktori, professor,

Xolmuxamedov Muhsinjon Murodullayevich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Xodjayeva Nodiraxon Abdurashidovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Amanov Otabek Amankulovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Qurbonov Samandar Pulatovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Zikriyoyev Aziz Sadulloyevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tabayev Azamat Zaripbayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sxay Lana Aleksandrovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Ismoilova Gulnora Fayzullayevna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Djumaniyazov Umrbek Ilxamovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kasimova Nargiza Sabitdjanovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent

Kalanova Moxigul Baxritdinovna, dotsent

Ashurzoda Luiza Muxtarovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sharipov Sardor Begmaxmat o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Tursunov Ulug'bek Sativoldiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Bauyetdinov Majit Janizaqovich, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti dotsenti, PhD

Botirov Bozorbek Musurmon o'g'li, Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Sultonov Shavkatjon Abdullayevich, Kimyo fanlari doktori, (DSc)

Jo'raeva Malohat Muhammadovna, filologiya fanlari doktori (DSc), professor.

Yusupov Maxamadamin Abduxamidovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor

Kalonova Moxigul Baxritdinovna, iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi (DSc), professor.

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Norboyev Odil Abrayevich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Mirzayev Kulmamat Djanzakovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Karimova Nilufar Sadirdin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Pardaev Umidjon Uralovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc)

muhandislik **& iqtisodiyot**

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

- 05.01.00 – Axborot texnologiyalari, boshqaruv va kompyuter grafikasi
- 05.01.01 – Muhandislik geometriyasi va kompyuter grafikasi. Audio va video texnologiyalari
- 05.01.02 – Tizimli tahlil, boshqaruv va axborotni qayta ishlash
- 05.01.03 – Informatikaning nazariy asoslari
- 05.01.04 – Hisoblash mashinalari, majmualari va kompyuter tarmoqlarining matematik va dasturiy ta'minoti
- 05.01.05 – Axborotlarni himoyalash usullari va tizimlari. Axborot xavfsizligi
- 05.01.06 – Hisoblash texnikasi va boshqaruv tizimlarining elementlari va qurilmalari
- 05.01.07 – Matematik modellashtirish
- 05.01.11 – Raqamli texnologiyalar va sun'iy intellekt
- 05.02.00 – Mashinasozlik va mashinashunoslik
- 05.02.08 – Yer usti majmualari va uchish apparatlari
- 05.03.02 – Metrologiya va metrologiya ta'minoti
- 05.04.01 – Telekommunikatsiya va kompyuter tizimlari, telekommunikatsiya tarmoqlari va qurilmalari. Axborotlarni taqsimlash
- 05.05.03 – Yorug'lik texnikasi. Maxsus yoritish texnologiyasi
- 05.05.05 – Issiqlik texnikasining nazariy asoslari
- 05.05.06 – Qayta tiklanadigan energiya turlari asosidagi energiya qurilmalari
- 05.06.01 – To'qimachilik va yengil sanoat ishlab chiqarishlari materialshunosligi
- 05.08.03 – Temir yo'l transportini ishlatish
- 05.08.06 – "G'ildirakli va gusenisali mashinalar va ularni ishlatish" (texnika fanlari)
- 05.09.01 – Qurilish konstruksiyalari, bino va inshootlar
- 05.09.04 – Suv ta'minoti. Kanalizatsiya. Suv havzalarini muhofazalovchi qurilish tizimlari
- 10.00.06 – Qiyosiy adabiyotshunoslik, chog'ishtirma tilshunoslik va tarjimashunoslik
- 10.00.04 – Yevropa, Amerika va Avstraliya xalqlari tili va adabiyoti
- 08.00.01 – Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 – Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 – Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 – Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 – Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 – Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 – Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 – Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 – Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 – Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 – Marketing
- 08.00.12 – Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 – Menejment
- 08.00.14 – Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 – Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 – Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 – Turizm va mehmonxona faoliyati

Ma'lumot uchun, OAK
Rayosatining 2024-yil 28-avgustdagi 360/5-son qarori bilan "Dissertatsiyalar asosiy ilmiy natijalarini chop etishga tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxati"ga texnika va iqtisodiyot fanlari bo'yicha "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali ro'yxatga kiritilgan.

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz:

1. Toshkent shahridagi G.V.Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti
2. Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti
3. Toshkent irrigatsiya va qishloq xo'jaligini mexanizatsiyalash muhandislari instituti" milliy tadqiqot universiteti
4. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti
5. Muhammad al-Xorazmiy nomidagi Toshkent axborot texnologiyalari universiteti
6. Toshkent davlat transport universiteti
7. Toshkent arxitektura-qurilish universiteti
8. Toshkent kimyo-texnologiya universiteti
9. Jizzax politexnika instituti

MUNDARIJA

AKSIYADORLIK JAMIYATLARIDA KORPORATIV MENEJMENTNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI VA STRATEGIK AHAMIYATI.....	14
Xabibullayev Dadajon Ro‘ziboyevich	
GREEN ECONOMY TRANSITION AND INVESTMENT CHALLENGES IN DEVELOPING COUNTRIES	20
Ismoilov Sulaymon Axmadjon o‘g‘li	
O‘ZBEKISTONDA YASHIL SOLIQQA TORTISH TIZIMINI MUAMMOLAR, YECHIM VA IMKONIYATLARI ASOSIDA JORIY ETISH.....	24
Abdumannobova Gulnoz Akmaljon qizi	
O‘ZBEKISTONDA IJTIMOY TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH VA INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGINI OSHIRISH YO‘LLARI	30
Nosirova Kamola Alimovna	
RAQAMLI IQTISODIYOTDA TELEKOMMUNIKATSIYA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MODELLARI VA ULARNING SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH	39
Xazratov Abror Panjiyevich	
MINTAQA SANOAT KORXONALARIDA IQTISODIY O‘SISHGA TA’SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI	44
Astanayev Kulmaxammat Sanayevich	
TIJORAT BANKLARIDA INNOVATSION DEPOZIT XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI VA UNING BANK RESURS BAZASIGA TA’SIRI.....	51
Ro‘zimurodov Olim, Normamatov Ruslanbek Shamsiddin o‘g‘li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SUG‘URTA EKOTIZIMINI SHAKLLANTIRISH VA RIVOJLANTIRISHNING TASHKILY-IQTISODIY ASOSLARI.....	57
Xalikulova Gulzada Tadjimuratovna, Kodirova Samira Kamol qizi	
MEHNAT SHARTNOMASI ASOSIDA FAOLIYAT YURITUVCHI QO‘RIQLASH DEPARTAMENTI TIZIMIDAGI IDORAVIY HARBIYLASHTIRILGAN QO‘RIQLASH VA IDORAVIY QOROVULLIK BO‘LINMALARI ISHCHI-XIZMATCHILARIGA DAVLAT IJTIMOY SUG‘URTASINI TATBIQ ETISHNING HUQUQIY-IQTISODIY JIHATLARI	64
Salimbayev Mirsohibjon Mirsodiq o‘g‘li	
ТЕОРИЯ ОРГАНИЗАЦИИ ИСЛАМСКОГО СТРАХОВАНИЯ И ЕГО СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ НА ПРИМЕРЕ БЛИЖНЕВОСТОЧНЫХ СТРАН.....	70
Гаффоров Шухрат Насриевич	
IJTIMOY-IQTISODIY RIVOJLANTIRISHDA MADANIY TURIZM SOHASIDAGI SUBYEKTLAR TA’SIRINI BAHOLASH USULLARI.....	77
Shohruzbek Ruziyev	
“YASHIL IQTISODIYOT”GA O‘TISH SIYOSATINING DASTAKLARI.....	84
Inatullayeva Intizor Jamshid qizi, Uchqun Yunusovich O‘roqov	
RAQAMLI MEDIA BOZORI SHAROITIDA OMMAVIY AXBOROT VOSITALARI KORXONALARIDA DAROMAD MANBALARINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING IQTISODIY USTUVOR YO‘NALISHLARI.....	87
Sharipova Shahlo Istamovna	
TIJORAT BANKLARINING AHOLINING HUDUDIY XARID QOBILIYATIGA YO‘NALTIRILGAN KREDIT SIYOSATINI TASHKIL ETISH TIZIMI	92
Tursunov Bekmuxammad Omonovich, Qarshiyev O‘ktam G‘aybullo o‘g‘li	
INVESTITSIYALAR BUXGALTERIYA HISOBI OBYEKTI SIFATIDA.....	99
I.Boymurodov	
TA’LIM MUASSASALARIDA SAMARALI MENEJMENT MEXANIZMLARINI RIVOJLANTIRISH.....	103
Makhmudov Sunnatjon Abdujabbor o‘g‘li, Ashurova Jasmina Jo‘ra qizi	
O‘ZBEKISTONDA SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMINI MOLIYALASHTIRISHNING IQTISODIY ASOSLARI VA BUDJET XARAJATLARI DINAMIKASI	110
Sarsenbaev Baxitjan, Toremuratova Indira, Xayirbaeva Balzira	

TASHQI SAVDO FAOLIYATINI SOLIQQA TORTISH AMALIYOTINING FISKAL VA INSTITUTSIONAL TAHLILI	115
Almuradov Ne'mat Abdullayevich	
SIRKULYAR IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISH IQTISODIY MEXANIZMLARINI ISLOH QILISHNING NAZARIY-METODOLOGIK ASOSLARI	123
Kuzieva Nargiza Ramazanovna	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA DAVLAT MULKINI BOSHQARISH VA XUSUSIYLASHTIRISHNING ZAMONAVIY TAMOYILLARI.....	130
Musurmonqulov Muhammad Ural o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI ISHLAB CHIQRARISH TARMOQLARIDA SANOAT 4.0 MODELIDAN FOYDALANISH AMALIYOTI TAHLILI.....	136
Komilova Dilafruz Rustam qizi	
"O'ZBEKISTON TEMIR YO'LLARI" AJNING SINGULYAR VA AMALIY IQTISODIYOTNING INTEGRATSION MEXANIZMI ASOSIDA SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	141
Bobojonova Zarnigor Shokirovna	
EKSPORT SALOHİYATINI OSHIRISHDA INVESTITSİYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING KONSEPTUAL ASOSLARI	149
Axmedov Umidjon	
NMSH TURIDAGI RELELARNING TEXNIK TAVSIFLARINI TEKSHIRISH UCHUN STEND ISHLAB CHIQISH.	156
Raxmonov Bobomurod, Qodirov Azamat, Yusupova Shirin, Mirzaraxmedov Zafar	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНКЕ ВЛИЯНИЯ КЛАСТЕРОВ ИНДУСТРИИ РАЗВЛЕЧЕНИЙ НА РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ (ЗАНЯТОСТЬ, ДОХОДЫ, ТУРИСТИЧЕСКИЙ ПОТОК, НАЛОГОВЫЕ ПОСТУПЛЕНИЯ): КРИТЕРИИ И МЕТОДЫ ОЦЕНКИ	163
Султонмуродов Мирзо-Улугбек Мукумжон углы	
ИННОВАЦИОННЫЙ МЕНЕДЖМЕНТ В ЛИНГВИСТИЧЕСКИХ ЦЕНТРАХ: ПРИМЕНЕНИЕ AI-ИНСТРУМЕНТОВ ДЛЯ ЭФФЕКТИВНОГО ФОРМИРОВАНИЯ УЧЕБНЫХ ГРУПП.....	170
Джамолова Хилола Исматиллаевна, Алимова Машхура Тоирхоновна	
XIZMATLAR SOHASIDA KICHIK BIZNES KORXONALARINI INNOVATSION RIVOJLANTIRISHNI DAVLAT TOMONIDAN QO'LLAB-QUVVATLASHNING MUHIM YO'NALISHLARI	175
Ulmasova Oygul Baxtiyorovna	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARINING RIVOJLANISH STRATEGIYASINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	181
Raxmanov Zafar Yashinovich	
КРЕАТИВНЫЙ ТУРИЗМ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ НАЦИОНАЛЬНЫХ РЕМЕСЕЛ В УЗБЕКИСТАНЕ	187
Хушназарова Махзуна Гуламджановна	
MADANIY MEROS OBYEKTLARINING XALQARO TURIZM OQIMLARIGA TA'SIRI: GLOBAL TENDENSIYALAR VA MINTAQAVIY TAHLIL	193
Qilichov Muhridin Husniddin o'g'li	
ФОРМИРОВАНИЕ И НАКОПЛЕНИЕ ПЕРВЫХ МЕДИЦИНСКИХ ЗНАНИЙ	200
Рахматуллаева Фотима Султонмуродовна	
SAVDO KORXONALARIDA SEGMENTLARNI HISOB OBYEKTI SIFATIDA TASNIFLASHNING USLUBIY ASOSLARI	206
Bobomuradova Sarvinoz Ziyadullayevna	
SAVDO KORXONALARIDA SEGMENTLARNI HISOB OBYEKTI SIFATIDA TASNIFLASHNING USLUBIY ASOSLARI	206
Bobomuradova Sarvinoz Ziyadullayevna	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЯ НИТРООКСИДИРОВАНИЯ НА СТРУКТУРУ И ЭКСПЛУАТАЦИОННЫЕ СВОЙСТВА КОНСТРУКЦИОННЫХ СТАЛЕЙ	212
Бойназаров Урол Равшанович	

SANOAT ISHLAB CHIQARISHI VA IQTISODIY O'SISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING TA'SIRI	219
Pardayev Orifjon Charshamiyevich	
IQTISODIYOT TARMOQLARINI RIVOJLANTIRISHDA FISKAL INSTRUMENTLAR SAMARADORLIGINI BAHOLASHNING AMALIY JIHLTLARI	224
Mardonov Kamoliddin Karamiddinovich	
RAQAMLI TAFOVUT (DIGITAL DIVIDE) VA UNING QISHLOQ HUDUDLARIDA ISHSIZLIK DARAJASIGA TA'SIRI (ISH KUCHI VA KAPITAL HAQIDAGI IQTISODIY NAZARIYA DOIRASIDA)	230
O'rozaliyev Elyor Shuxrat o'g'li	
THE ESSENCE AND PLACE OF LOGISTICS IN THE SYSTEM OF THE NEW MARKET ECONOMY OF UZBEKISTAN	236
Musayeva Shoira Azimovna	
MODDIY ZAHIRALAR HISOBI VA XARAJATLAR TAHLILINI TAKOMILLASHTIRISHNING ZAMONAVIY YO'NALISHLARI	241
Soibbekov Abdulvosit, Teshaboyev Xushnud	
AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNI.....	247
Amonov Muhsin Erkinovich	

AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING JAMIYAT TARAQQIYOTIDAGI O'RNINI

Amonov Muhsin Erkinovich

Navoiy innovatsiyalar universiteti, Iqtisodiyot va
axborot texnologiyalari kafedrasida f.f.f.d. (PhD), dotsenti.

Annotatsiya. Mazkur maqolada axborot texnologiyalarining zamonaviy jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini, ularning iqtisodiy, ijtimoiy va madaniy sohalarga ta'siri ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, raqamli transformatsiya jarayonlari, elektron hukumat tizimlari, ta'lim va sog'liqni saqlashdagi IT yechimlarining samaradorligi ko'rib chiqilgan. Maqolada ilmiy adabiyotlar tahlili, qiyosiy yondashuv va statistik ma'lumotlardan foydalanilgan. Natijalar axborot texnologiyalari jamiyat rivojlanishining asosiy drayveri ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: axborot texnologiyalari, raqamli transformatsiya, jamiyat, elektron hukumat, innovatsiya, axborot tizimlari.

Аннотация. В данной статье научно анализируется роль информационных технологий в развитии современного общества, а также их влияние на экономическую, социальную и культурную сферы. Кроме того, рассматриваются процессы цифровой трансформации, системы электронного правительства, а также эффективность ИТ-решений в образовании и здравоохранении. В статье использованы анализ научной литературы, сравнительный подход и статистические данные. Результаты показывают, что информационные технологии являются основным драйвером развития общества.

Ключевые слова: информационные технологии, цифровая трансформация, общество, электронное правительство, инновации, информационные системы.

Abstract. This article provides a scientific analysis of the role of information technology in the development of modern society, as well as its impact on economic, social, and cultural spheres. Furthermore, it examines the processes of digital transformation, e-government systems, and the efficiency of IT solutions in education and healthcare. The article utilizes an analysis of scientific literature, a comparative approach, and statistical data. The results indicate that information technology is the main driver of societal development.

Keywords: information technology, digital transformation, society, e-government, innovation, information systems.

KIRISH

So'nggi o'n yilliklar davomida insoniyat taraqqiyoti yangi bosqichga – axborotlashgan jamiyat bosqichiga o'tdi. Ushbu bosqichning asosiy belgisi sifatida axborotning strategik resursga aylanishi va axborot texnologiyalarining (AT) ijtimoiy-iqtisodiy tizimlarning barcha qatlamlariga chuqur integratsiyalashuvi namoyon bo'lmoqda. Bugungi kunda axborot nafaqat bilim manbai, balki iqtisodiy qiymatga ega bo'lgan ishlab chiqarish omili sifatida ham qaralmoqda.

Global miqyosda raqamli transformatsiya jarayonlari davlatlar, korporatsiyalar va jamiyat hayotining barcha yo'nalishlarini tubdan o'zgartirmoqda. Xususan, axborot texnologiyalarining tezkor rivojlanishi natijasida an'anaviy iqtisodiyotdan raqamli iqtisodiyotga o'tish jarayoni kuchayib bormoqda. Bu esa ishlab chiqarish jarayonlarining avtomatlashtirilishi, xizmat ko'rsatish tizimlarining raqamlashtirilishi hamda boshqaruv mexanizmlarining optimallashtirilishiga olib kelmoqda.

Axborot texnologiyalarining jamiyatdagi o'rnini faqat texnik vositalar bilan cheklanib qolmay, balki ijtimoiy munosabatlar, madaniy qadriyatlar va kommunikatsiya shakllarini ham o'zgartirmoqda. Internet tarmoqlarining kengayishi, mobil qurilmalarning ommalashuvi hamda sun'iy intellekt texnologiyalarining joriy etilishi insonlar o'rtasidagi axborot almashinuvi tezligi va sifatini keskin oshirdi.

Bugungi kunda davlat boshqaruvi tizimida "elektron hukumat" konsepsiyasining joriy etilishi, ta'lim sohasida raqamli platformalardan foydalanish, sog'liqni saqlash tizimida telemeditsina xizmatlarining rivojlanishi axborot texnologiyalarining jamiyat taraqqiyotidagi strategik ahamiyatini yanada yaqqol namoyon etmoqda. Shu bilan birga, raqamli infratuzilmaning uzluksiz kengayib borishi nafaqat yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratmoqda, balki axborot xavfsizligini ta'minlash, ma'lumotlar ishonchligini oshirish hamda jamiyatning barcha qatlamlarini teng qamrab oluvchi raqamli muhitni shakllantirish kabi muhim strategik yo'nalishlarni belgilab bermoqda.

Ilmiy adabiyotlarda axborot texnologiyalarining jamiyat rivojiga ta'siri turlicha yondashuvlar asosida o'rganilgan. Bir guruh tadqiqotchilar ATni iqtisodiy o'sishni tezlashtiruvchi asosiy omil sifatida baholasa, boshqa bir guruh olimlar uni ijtimoiy transformatsiyaning asosiy katalizatori sifatida talqin qiladi. Har ikkala yondashuv

ham axborot texnologiyalarining zamonaviy jamiyatda beqiyos ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi.

Shuningdek, rivojlangan davlatlar tajribasi shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalarini samarali joriy etish milliy iqtisodiyot raqobatbardoshligini oshiradi, davlat xizmatlari sifatini yaxshilaydi hamda fuqarolarning hayot darajasini ko'taradi. Raqamli infratuzilma rivojlangan jamiyatlarda innovatsion iqtisodiyot shakllanib, bilimga asoslangan iqtisodiy model ustunlik qila boshlaydi.

O'zbekiston Respublikasida ham so'nggi yillarda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, davlat xizmatlarini elektron shaklga o'tkazish va axborot texnologiyalari sohasini modernizatsiya qilish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu jarayonlar mamlakatning global axborot makoniga integratsiyalashuvini tezlashtirib, yangi iqtisodiy imkoniyatlarni yaratmoqda.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Axborot texnologiyalarining jamiyat taraqqiyotidagi o'rni masalasi zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Ushbu sohada olib borilgan izlanishlar asosan raqamli iqtisodiyot, axborotlashgan jamiyat, innovatsion rivojlanish hamda boshqaruv tizimlarini raqamlashtirish kabi konseptual yondashuvlarga asoslanadi.

Xorijiy ilmiy adabiyotlarda axborot texnologiyalarining iqtisodiy va ijtimoiy jarayonlarga ta'siri tizimli ravishda tahlil qilingan. Xususan, Westerman, Bonnet va McAfee raqamli transformatsiya jarayonini tashkilotlar va davlatlar uchun strategik o'zgarish omili sifatida ko'rib chiqadi. Ularning fikriga ko'ra, raqamli texnologiyalar faqatgina texnik vosita emas, balki biznes model, boshqaruv yondashuvi va qiymat yaratish tizimini tubdan o'zgartiruvchi omildir. Ushbu yondashuv ATni iqtisodiy samaradorlikni oshiruvchi strategik resurs sifatida talqin qilishga asos bo'ladi.

Laudon esa axborot tizimlarini tashkilot boshqaruvidagi markaziy komponent sifatida tahlil qiladi. Ularning ilmiy qarashlariga ko'ra, axborot tizimlari qaror qabul qilish jarayonlarini optimallashtiradi, resurslarni samarali taqsimlashga yordam beradi hamda tashkilotning raqobatbardoshligini oshiradi. Bu yondashuv axborot texnologiyalarini boshqaruv samaradorligining ajralmas qismi sifatida ko'rsatadi.

Manuel Castells tomonidan ilgari surilgan "tarmoqli jamiyat" (network society) konsepsiyasi axborot texnologiyalarining ijtimoiy tuzilmalarga ta'sirini tushuntirishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi. Unga ko'ra, zamonaviy jamiyatlar axborot oqimlari asosida shakllanadigan global tarmoqlar tizimiga aylangan bo'lib, bu jarayon iqtisodiy va madaniy integratsiyani kuchaytiradi.

OECD, World Bank va International Telecommunication Union (ITU) kabi xalqaro tashkilotlar hisobotlarida raqamli iqtisodiyotning global YAIMdagi ulushi yildan-yilga ortib borayotgani qayd etiladi. Ushbu tashkilotlar tadqiqotlarida raqamli infratuzilma rivojlangan davlatlarda mehnat unumdorligi yuqori ekanligi, innovatsion faollik kuchli rivojlangani va xizmatlar sektori tez sur'atlarda kengayayotgani ta'kidlanadi.

MDH va Markaziy Osiyo hududi olimlari tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda esa axborot texnologiyalarining ta'lim, davlat boshqaruvi va xizmat ko'rsatish sohalariga joriy etilishi bosqichma-bosqich amalga oshirilayotgani qayd etiladi. Xususan, O'zbekistonlik olimlar A. Abduqodirov, Sh. Shermuhammedovlarning ishlarida ATni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish, elektron ta'lim resurslarini rivojlantirish hamda raqamli pedagogika masalalari chuqur tahlil qilingan.

Shuningdek, so'nggi yillarda chop etilgan ilmiy maqolalarda sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar (Big Data), bulutli texnologiyalar va Internet of Things (IoT) kabi innovatsion yo'nalishlarning jamiyat rivojiga ta'siri keng o'rganilmoqda. Ushbu texnologiyalar nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshirmoqda, balki ijtimoiy hayotning yangi shakllarini ham shakllantirmoqda.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mazkur maqolada axborot texnologiyalarining jamiyat taraqqiyotidagi o'rnini ilmiy jihatdan asoslash va uning asosiy ta'sir mexanizmlarini aniqlash maqsad qilingan. Tadqiqotning metodologik asosini zamonaviy ilmiy bilish usullari, tizimli yondashuv hamda raqamli iqtisodiyot va axborotlashgan jamiyat konsepsiyalariga oid nazariy qarashlar tashkil etadi.

Tadqiqot jarayonida kompleks yondashuv qo'llanilib, axborot texnologiyalarining iqtisodiy, ijtimoiy va boshqaruv tizimlariga ta'siri o'zaro bog'liq tizim sifatida tahlil qilindi. Bu yondashuv ATni alohida texnik vosita sifatida emas, balki jamiyatning barcha qatlamlariga ta'sir etuvchi integratsion tizim sifatida o'rganishga imkon berdi.

Analitik tahlil usuli: Ushbu usul orqali axborot texnologiyalarining nazariy asoslari, ularning rivojlanish bosqichlari hamda zamonaviy jamiyatdagi funksional vazifalari o'rganildi. Shuningdek, mavjud ilmiy manbalar tizimli ravishda tahlil qilinib, umumlashtirildi.

Tizimli yondashuv (system approach): Axborot texnologiyalari jamiyatning iqtisodiy, ijtimoiy va siyosiy tizimlari bilan o'zaro bog'liq kompleks tizim sifatida ko'rib chiqildi. Ushbu yondashuv ATning faqat texnologik emas, balki institutsional va ijtimoiy transformatsiyalarga ham ta'sirini aniqlashga imkon berdi.

Qiyosiy tahlil usuli: Rivojlangan va rivojlanayotgan davlatlar tajribasi solishtirildi. Xususan, raqamli iqtisodiyot darajasi yuqori bo'lgan mamlakatlar bilan AT infratuzilmasi endi shakllanayotgan davlatlar o'rtasidagi farqlar o'rganildi. Bu orqali AT rivojlanishining jamiyat farovonligiga ta'siri aniqlashtirildi.

Statistik va empirik yondashuv: Xalqaro tashkilotlar (World Bank, ITU, OECD) tomonidan e'lon qilingan statistik ma'lumotlar asosida raqamli iqtisodiyot ko'rsatkichlari tahlil qilindi. Ushbu ma'lumotlar ATning iqtisodiy o'sish, mehnat unumdorligi va innovatsion faollikka ta'sirini miqdoriy jihatdan baholashga xizmat qildi.

Kontent-tahlil usuli: Ilmiy maqolalar, monografiyalar, strategik hujjatlar va davlat dasturlarining mazmuni tahlil qilindi. Ushbu usul orqali axborot texnologiyalariga oid asosiy ilmiy tendensiyalar va konseptual yondashuvlar aniqlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijalari axborot texnologiyalari (AT) iqtisodiy tizim samaradorligini belgilovchi asosiy omil ekanligini tasdiqlaydi. Raqamli iqtisodiyotning kengayishi ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtiradi, resurslar taqsimotini maqbullashtiradi va tranzaksiya xarajatlarini qisqartiradi. Xalqaro amaliyotga e'tibor qaratsangiz, raqamli texnologiyalar joriy etilgan iqtisodiyotlarda mehnat unumdorligi barqaror o'sayotganini, kichik va o'rta biznesning bozorga kirish imkoniyatlari kengayganini hamda global savdo maydonlaridagi ishtirok darajasi ortganini ko'rasiz. Elektron tijorat tizimlari an'anaviy savdo modelini o'zgartirib, global bozorlarga chiqishni osonlashtirdi. Fintex yechimlari bank-moliya xizmatlarini tezkor va shaffof tizimga aylantirdi.

Davlat boshqaruvi tizimida AT amaliyoti boshqaruv samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Elektron hukumat tizimlari davlat va fuqarolar o'rtasidagi munosabatlarni soddalashtiradi hamda xizmat ko'rsatishni avtomatlashtiradi. Siz elektron xizmatlar orqali hujjatlarni rasmiylashtirish vaqti qisqarganini, korrupsiya xavfi kamayganini va yagona ma'lumotlar bazasi ishga tushganini bevosita kuzatishingiz mumkin. Raqamli boshqaruv qaror qabul qilishda aniq ma'lumotlarga asoslangan yondashuvni amaliyotga kiritadi.

Ta'lim sohasida raqamli platformalar o'quv jarayoni sifatini oshirib, sizga va boshqa o'rganuvchilarga bilim olishning moslashuvchan usullarini taqdim etadi. Masofaviy ta'lim kengaydi, o'quv materiallaridan erkin foydalanish ta'minlandi, o'qituvchilarning metodik imkoniyatlari ortdi. Sun'iy intellektga (SI) asoslangan o'quv tizimlari talabalarning bilim darajasini tahlil qilib, individual tavsiyalar ishlab chiqadi.

Sog'liqni saqlash tizimida AT diagnostika va davolash sifatini tubdan yaxshilaydi. Elektron tibbiy kartalar, bemorlar ma'lumotlarini markazlashgan holda boshqarish, telemeditsina hamda diagnostikada SI imkoniyatlaridan foydalanish tibbiy xizmatlar tezkorligi va aniqligini kafolatlaydi.

Ijtimoiy hayotda kommunikatsiya shakllari to'liq raqamlashdi. Sun'iy intellekt, katta ma'lumotlar, bulutli texnologiyalar va narsalar interneti kabi texnologiyalar barcha sohalarda qaror qabul qilishni tezlashtiradi, yangi raqamli biznes modellarini shakllantiradi va jamiyatni axborotlashgan tuzilmaga o'tkazadi.

1-jadval

Sohalar kesimida axborot texnologiyalarining integratsiyasi va natijadorligi

Faoliyat sohasi	Raqamlashtirishning asosiy texnologik yechimlari	Kutilayotgan amaliy natija
Iqtisodiyot	Ishlab chiqarishni avtomatlashtirish, elektron tijorat, fintex	Tranzaksiya xarajatlarining qisqarishi, mehnat unumdorligining oshishi
Davlat boshqaruvi	Elektron hukumat platformalari, ma'lumotlarga asoslangan boshqaruv	Xizmat ko'rsatish vaqtining qisqarishi, shaffoflik, korrupsiya xavfining kamayishi
Ta'lim	Raqamli ta'lim platformalari, sun'iy intellekt tahlili	Masofaviy o'qitishning kengayishi, moslashuvchan va individual ta'lim
Sog'liqni saqlash	Elektron tibbiy kartalar, telemeditsina, markazlashgan baza	Tashxis aniqligining oshishi, bemorlarga tezkor tibbiy xizmat ko'rsatish
Ijtimoiy hayot	Katta ma'lumotlar, bulutli texnologiyalar, narsalar interneti	Kommunikatsiya tezlashuvi, yangi biznes modellarining shakllanishi

Yuqoridagi jadval axborot texnologiyalarining turli ijtimoiy-iqtisodiy sohalarga ta'sir mexanizmlarini tizimlashtiradi. Siz ushbu ma'lumotlar orqali har bir sohada qo'llanilayotgan texnologik yechimlar va ularning yakuniy samaradorligini qiyosiy tahlil qilishingiz mumkin. Bu yondashuv o'quvchiga matndagi yoyiq fikrlarni aniq va ixcham tuzilma orqali oson qabul qilish imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Axborot texnologiyalari zamonaviy jamiyat taraqqiyotining eng muhim va strategik omillaridan biri hisoblanadi. Ular nafaqat iqtisodiy jarayonlarni modernizatsiya qilish, balki ijtimoiy munosabatlar, davlat boshqaruvi va inson hayot tarzi transformatsiyasiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Ilmiy tahlillar asosida aniqlanishicha, axborot texnologiyalarining rivojlanishi jamiyatda raqamli transformatsiya jarayonlarini tezlashtiradi va an'anaviy iqtisodiy modeldan bilimga asoslangan iqtisodiyotga o'tishni ta'minlaydi. Bu jarayon ishlab chiqarish samaradorligini oshirish, innovatsion faoliyatni kengaytirish hamda global raqobatbardoshlikni kuchaytirish bilan bevosita bog'liqdir.

Izlanishlar davomida olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, axborot texnologiyalari quyidagi asosiy yo'nalishlarda ijobiy o'zgarishlarni yuzaga keltiradi:

- iqtisodiyotda resurslardan samarali foydalanish va ishlab chiqarish jarayonlarini avtomatlashtirish;
- davlat boshqaruvida shaffoflikni oshirish va xizmatlar sifatini yaxshilash;
- ta'lim tizimida bilim olishning moslashuvchan va interaktiv shakllarini rivojlantirish;
- sog'liqni saqlash tizimida diagnostika va davolash jarayonlarini optimallashtirish;
- ijtimoiy kommunikatsiya jarayonlarini tezlashtirish va global axborot almashinuvini kengaytirish.

Shu bilan birga, axborot texnologiyalarining jadallik bilan hayotimizga kirib kelishi raqamli infratuzilmani yanada takomillashtirish uchun muhim strategik vazifalarni belgilab beradi. Xususan, milliy kibernetika tizimlarini mustahkamlash, shaxsiy ma'lumotlar daxlsizligini kafolatlash hamda aholining barcha qatlamlari uchun axborot resurslaridan teng foydalanish imkoniyatini yaratish orqali jamiyatning raqamli salohiyatini keskin oshirish mumkin. Bu jarayonlarni muvaffaqiyatli amalga oshirish huquqiy, texnik va ijtimoiy choralarni o'zaro uyg'unlashtiruvchi kompleks yondashuvni shakllantiradi va kelgusi barqaror taraqqiyot uchun mustahkam zamin yaratadi.

Tahlillar asosida shuni ta'kidlash mumkinki, axborot texnologiyalarining samarali rivojlanishi davlat siyosati, ta'lim tizimi va innovatsion infratuzilmaning o'zaro integratsiyasiga bog'liq. Raqamli iqtisodiyot sharoitida inson kapitalining sifati va raqamli kompetensiyalar darajasi asosiy hal qiluvchi omillardan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, axborot texnologiyalarini keng joriy etgan davlatlarda iqtisodiy o'sish barqarorligi, boshqaruv samaradorligi va ijtimoiy farovonlik darajasi yuqori bo'ladi. Bu esa ATni milliy rivojlanish strategiyalarining ajralmas qismi sifatida qarash zarurligini tasdiqlaydi.

Axborot texnologiyalari zamonaviy jamiyat taraqqiyotini belgilovchi asosiy kuch bo'lib, ularning rivojlanishi kelajakda yanada murakkab va integratsiyalashgan raqamli ekotizimlarning shakllanishiga olib keladi. Shu bois, ushbu sohada ilmiy tadqiqotlarni davom ettirish, innovatsion yechimlarni joriy etish hamda raqamli savodxonlikni oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Westerman G., Bonnet D., McAfee A. *Leading Digital: Turning Technology into Business Transformation*. Harvard Business Review Press, 2014.
2. Laudon K., Laudon J. *Management Information Systems*. Pearson Education, 2019.
3. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Wiley-Blackwell, 2010.
4. OECD. *Digital Economy Outlook Report*, 2023.
5. World Bank. *Digital Development Report*, 2022.
6. ITU. *Measuring Digital Development*, 2023.
7. Abduqodirov A. *Axborot texnologiyalari va ta'lim jarayoni*. Toshkent, 2020.
8. Shermuhammedov Sh. *Raqamli iqtisodiyot asoslari*. Toshkent, 2021.
9. Karimov I. *Axborot jamiyati va taraqqiyot*. Toshkent, 2019.
10. UNDP. *Human Development Report*, 2023.

muhandislik

& iqtisodiyot

ijtimoiy-iqtisodiy, innovatsion texnik,
fan va ta'limga oid ilmiy-amaliy jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir Alibekov

Sahifalovchi va dizayner: Abdurahmon Qurbonov

2026. № 6

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Muhandislik va iqtisodiyot" jurnali 26.06.2023-yildan
O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№S-5669245 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №095310.

**Manzilimiz: Toshkent shahri Yunusobod
tumani 15-mavze 19-uy**

+998 93 718 40 07

<https://muhandislik-iqtisodiyot.uz/index.php/journal>

t.me/yait_2100